

Η ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Η ιστορική επιστήμη έχει μεταφέρει όλο και πιο πολύ πια το επίκεντρο της έξω από το πρόσωπο, έξω από τη συνειδητότητα, στη γεγονόττητα και τη δυναμική των καταστάσεων, όπως ακριβώς αυτές συναρθρώνονται συλλογικά και λειτουργούν σαν αλυσίδες αιτιατότητας στη συνέχεια.

Εδώ όμως πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ναι μεν η ηγετική – βιογραφική προσέγγιση της ιστορίας, συνυφασμένη με την διακυβέρνηση και με την εξουσία, ήταν μια όψη περιορισμένης εμβέλειας και χρησιμότητας, ωστόσο μέσα της εμπεριείχε κρίσιμα ανθρωπολογικά στοιχεία, τα οποία όμως η ίδια δεν τα αναδεικνυε. Αυτό φαίνεται πολύ πιο καταλυτικά στον τομέα της βιογραφίας στον χώρο της επιστήμης, στον χώρο της φιλοσοφίας, στον χώρο της παραγωγής των ιδεών, όπου βλέπουμε την εκπληκτική χρησιμότητα που μπορεί να έχει ανθρωπολογικά η βιογραφία. Ως εκ τούτου, επειδή η ανθρωπολογία είναι πιο θεμελιώδης από την ιστορική επιστήμη έχει μια καταλυτικότητα και μια διευκρινιστικότητα και για την ίδια την ιστορία.

Η ανθρωπολογική αυτή προσέγγιση της βιογραφίας δεν απευθύνεται μόνο στη βιολογική της υπόσταση, αλλά και στο επίπεδο του ψυχολογικού στιγμιότυπου, της ψυχολογικής αιτιατότητας, η οποία είναι πολύ πιο γόνιμη και πλουραλιστική από αυτήν που τείνει να αναδειχθεί με τη μαζική και στατιστική θεώρηση της ιστορίας. Και εκεί ακριβώς βρίσκεται η δυναμική της ατομικής ανθρώπινης ενέργειας. Μέσα από μια τέτοια τομή και από ένα τέτοιο συγκερασμό του ατομικού και του συλλογικού μπορεί να απελευθερωθεί η ιστορική επιστήμη και η χρησιμότητά της ή η ικανότητα της να απελευθερώσει πληροφορία για το μέλλον σε ατομικό, προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Αυτό μπορεί να γίνει χωρίς να μεροληπτεί υπέρ του ηγετικού προσώπου, των ηγετικών

προσωπικοτήτων και της τυχειότητας στην συγκυρία, αλλά και χωρίς να χάνει αυτές τις κρυμμένες ποιοτικές όψεις που βρίσκονται την ψυχολογική δημιουργικότητα του ανθρώπινου όντος και που κρύβονται από μια στατιστική αδρανειακή συνέχεια, η οποία αναλύεται από τη νεώτερη προσέγγιση στην ιστορία και στους μαζικούς πλέον συντελεστές της.

Το πρόβλημα αυτό υπάρχει και στην πολιτική στην πράξη, όπου πλέον η πολιτική παραμένει όμηρος μιας στατιστικής μαζικότητας και δεν μπορεί να σχεδιοποιήσει, να συναρθρώσει και να συνθέσει κατευθυντικά αυτές τις ποιοτικές εκφάνσεις της καθημερινότητας των πολιτών. Παραμένει δέσμια μιας εξελικτικής βραδύτητας εξαιτίας αυτού του ιστορικού κοσμο-ειδώλου.

Χωρίς, λοιπόν, να δώσουμε προτεραιότητα σε έναν βολонταρισμό, μπορούμε να δούμε μια δυναμική βουλευτική, θεληματική και δημιουργική να αναδεικνύεται στη βιογραφικότητα του καθενός, συνεπώς και στη βιογραφικότητα του συνόλου, συνθέτοντας και συναρθρώνοντας αυτές τις ποιοτικές χρώσεις στη συλλογικότητα.

Η βιογραφία της γνώσης είναι ιδιαίτερα σημαντική και τελικά είναι και αποκαλυπτική. Είναι πολύ πιο ουσιώδης από τη συστημική συρραφή της γνώσης, που παρουσιάζεται σαν το επιστημονικό κόσμο-είδωλο, ακόμη και στον σκληρό πυρήνα των φυσικών επιστημών.

Μέσα από το γίγνεσθαι φαίνεται αυτή η πραγματική δυναμικότητα και ο χαρακτήρας της γνώσης και της επιστήμης ως ψυχολογικής ανέλιξης. Αναδεικνύεται, δηλαδή, αυτό που έλεγε ο Λάϊμπνιτς: «η σκέψη είναι συναφής με την αίσθηση και την αισθαντικότητα». Αυτή η ολιστική προσέγγιση απελευθερώνει πολύ μεγάλη δυναμική και μας επιτρέπει να αναδείξουμε τη δυναμική και τη ζωτικότητα -συνεπώς και τη θεληματικότητα- γόνιμα και χωρίς μια νοητική επινόηση βίας.

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

(solon.org.gr)

Ημερομηνία δημοσίευσης: 18-10-14